

Egyháztörténeti adatok.

III.

Lázár István levele Agh István püspökhöz.

6.

Bécs, 1773 május 19.

Tiszteletes Püspök Uram,

Nékem érdemem felett való Tiszteletes Jó Uram!

Mivel tiszteletes Püspök Uram 21-a Aprilis datált és *Rákosi* uram által küldött levelében, melyet részemről alázatossággal vettem, mindkettőnkéről méltóztatott emlékezni s annak continentiáját nagyobbára mindkettőnkre terjeszteni, ámbár *Nagy György* uram maga nékem tett relatioja szerint, a tegnapi napon maga különös dolgai iránt tiszteletes Püspök Uramhoz dirigált levelében, maga részéről válaszolt légyen azon tiszteletes Püspök Uram levelére; mindazonáltal ítéletem szerint kötelességem elmulatásával cselekedném, hogyha én is válaszom ezen nevezett levélre per praesentem occasionem tiszteletes Püspök Uramnak nem küldeném. Kivánom azért ezen levelecském is tiszteletes Püspök Urat örvendetes állapotban tisztelhesse.

A *Jakabházi* úr által küldött beneficiumot, hogy én is háládó szívvel vettem légyen, Isten ő szent felsége életemnek kedvezvén, annak idejében effective kivánom megbizonyítani, alázatossággal köszömvén tiszteletes Püspök Uramnak ebben irántunk tett szorgalmatoskodását s assistentiáját.

Szomorúan értettem mind tiszteletes Püspök Uram, s mind tekintetes *Gélei* úr leveléből a singfalvi casust, melyben és egyebekben is, hogy lehessen Statusunk neve alatt instantia által ő felsége eleiben penetrálni, nagyon szorgalmatoskodtam iránta. Azért is más utot és módot nem gondolhattam volna, agens *Matolai* urat magam requiráltam, jó ismeretségében lévén már régtől fogva a tiszt. agens urnak, ki is religiojára nézve lutheranus, de mindazonáltal igen jó lelkű, emberséges öreg embernek ismertem lenni, kinek is tanácsa ez: Hogy nem árt ugyan ő felségének is porrigálni egy igen rövid instantiánkot; mindazonáltal minthogy itten a religiosumok különös commission folynak, ezen commissioban lévő consiliarius urakat szükség mindenek előtté requirálni és instruálni; mivel ő felsége is ezeknek hírek nélkül in similibus resolválni nem

szokott, és az ő felségének repraesentáltatni szokott instantiakot is in similibus negotiis szokta. Ő felsége kiadni a commissiora, s ottan decisio vagy resolutio lévén reája, úgy referáltatik Ő felségének a referens consiliarius úr által, s akkor Ő felsége vagy változtattya, vagy helyben hadgya az opiniot.

Már pedig a tiszt. agens úr ezen commission levő consiliarius urakat jól ismeri, és amint mondja, nevezetesen ketteje igen jó urai. Azért is fogadja a tiszt. agens úr, hogy ha reája fog bizattatni ezen dolog, egész igyekezettel jóvá tenni el nem mulattya, s javasolja is, hogy Statusunk magát elnyomattatni ne engedje, hanem most, míg még ideje vagyon, minden szabados és rendes mediumokat elkövessen s elkövettesen; mert ha csak hallgatunk, bizony még jobban elnyomattatunk. Kivánnya pedig a tiszt. agens úr, cum conditione ha fog requiráltatni, hogy tiszt. Püspök Uramék egész informatiojokat küldjék mindenekben, úgy nevezetesen a singfalvi casus iránt is genuina facti speciést küldessék, hogy tudja maga is ex fundamento a dolgot és informálhassa a consiliarius urakat is. Azt is mondá a tiszt. agens úr, hogy ha úgy fogna tetszeni, hogy magunk immediate adjuk bé Ő felségének az instantiát, audientiát bizonyosan szerez. Mindazonáltal javasolja a megírt mód elkövetését, és hogy ne csak elkezdje Statusunk a dolgot, hanem végére is hajtsa. Ezen agens úr promoveálta akkor is causánkat, a mikor Tordán a miénkek kihányattatának az officiumokból, és egészszén okozza a miénkeket vagy Statusunkat ez iránt; mert azt mondja, ha igyekeztek volna és félben nem hagyták volna, bizonyosan restituáltattak volna. A tiszt. agens úr nevezetesen tisztelteti tiszteletes Püspök Uramot, és kéreti azon, hogy ezen levelecskének ne sajnállya megadattatását procurálni olly móddal, hogy választ vehessen azon *tordai Kis András* nevű embertől; mivel causáját procurálta és kívánsága szerint el is végezte, s postán küldött levelére semmi választ tőlle nem vehet. Igéri a tiszt. agens úr is maga szolgálattya tiszteletes Püspök uramnak ebben reménlett succursusáért. En pedig, midőn ujabban magamat tiszt. Püspök Uramnak alázatosan insinuálnám, kérvén assistentiáját tiszteletes Püspök Uramnak consoltatásom iránt a fellyebb való menetre kívántató költségben s annak, ha lehetséges volna hamarsággal lehető telküldését en, tiszteletes Püspök Uram favorában és gratiájában ajánlott, maradtam Bécsben 19-na Maji 1773

tiszteletes Püspök Uramnak

alázatos szegény szolgálja

Lázár István m. p.

P. S. Most talán nem ártana a felséges császárt requirálni instantia által statusunk dolgai iránt; mivel ha most nem szöllana is azon dologban, saltem pro futuro jobban emlékeznek felőlünk. Maga tiszteletes Püspök Uram is Ő felsége cleiben azt tartom, nyerhet audientiát.

A kolozsvári unitárius főgimnázium régi keleti szőnyege.

Régi egyházvizsgálati jegyzőkönyveink a templomainkban többféle fajta szőnyeget emlegetnek. Leggyakrabban a *török* szőnyeg, néha a *székely* s ritkábban a *sváb* szőnyeg nevével találkozunk. A följegyzéskeből a szőnyegek rendeltetésére is lehet következtetni. Mindig a templomi padokon, főleg a patronusok vagy a pap székén, s néha az Úrasztalán, vagy a szószéken találjuk azokat. Első sorban kétségtelenül díszítő célt szolgáltak, de a padokban télen a hideg ellen is jó szolgálatot tettek.

Egy XVII. századi írónk, Frölich Dávid¹ megemlíti, hogy az erdélyi századok, kiknél a templomokban a legtöbb szőnyeg maradt fenn napjainkra, azokat a templom földjébe temetett családtagjaik emlékére szokták a templomban elhelyezni.² A mi egyházvizsgálati jegyzőkönyveink ilyen célú szőnyegadományozásról nem tesznek említést, ellenben van olyan följegyzésünk, mely egyenesen megmondja, hogy az egyik adományozott szőnyeg úrvacsora osztáskor a patronus székét díszíti.³

Patronus adomány volt az a szőnyeg is, mely 1900-ig *nyárádszentlászlói* egyházközségünk templomában foglalt helyet, majd vétel útján a kolozsvári főgimnáziumunk történelmi és filológiai gyűjteményébe került. A szép szőnyeget itt több szakember megtekintette s az idén fölkerített Budapestre, az Iparművészeti Múzeum által rendezett szőnyegkiállításra. E kiállítás katalógusa 215. szám adja e műtárgyunk első szakszerű leírását, a következőleg;

„*Kétoszlopos szőnyeg*: Tükrében piros középmező, kétoldalt egy-egy csürlős díszű és kampós szélű oszlop, mindkét végén törtvonalú, alacsony boltívvel, kék boltmezőiben két oldalt szimmetriku-

¹ Medulla Geographiae practicae. Bártfa, 1639. Erdélyi részletét lefordítottam a Földrajzi Közlemények 1907-i évfolyamában a 2. füzetben.

² A megjegyzés Brassó városánál, hol a fekete-templomban ma is az erdélyi templomok közül a legtöbb szőnyeget találjuk együtt, a következő: „Itt mellékesen megjegyzendő, hogy az erdélyiek az új sirokat kövek helyett nagyértékű török vagy perzsa szőnyegekkel takarják le.”

³ Bölönben, az 1789 febr. 21-én tartott püspöki vizsgálat alkalmával. Itt akkor öt török szőnyeget sorol föl a vizsgálati jegyzőkönyv, melyek közül egyik 1652-ből való volt. Ezekről az 1828. ian. 24-én fölvetett vizsgálati jegyzőkönyv megjegyzi, hogy 1825-ben eladták; s 1828-ban már csak egy volt a prédikáló széken. Kolozsvárt 1675-ben 17 darab szőnyegünk volt. Ma egy sincs.